

включаючи ветеранів, поранених осіб, осіб, що втратили своїх близьких, та тимчасово переміщених осіб; здійснював програми підтримки, консультування та реабілітації для полегшення психологічного та емоційного стану постраждалих.

Ці заходи демонструють важливу роль міжнародних організацій в наданні допомоги та захисту прав людини в умовах війни в Україні, мирному вирішенні конфлікту та підтримці гуманітарних потреб населення, постраждалого від військових дій.

Значний вплив на розбудову миру та регулювання військових конфліктів мають міжнародні норми права та інноваційні підходи до врегулювання військових конфліктів, які застосовуються міжнародними організаціями у контексті таких конфліктів. Так, ратифікація Україною Женевських конвенцій 1949 р. дозволяє їй врегульовувати правовідносини, які склались під час такого військового конфлікту, в правовому полі та користуватись усім спектром прав, закріплених у конвенціях; здійснюється судове переслідування осіб, які порушили міжнародне право, у тому числі вчинили воєнні злочини, згідно із статутом Міжнародного кримінального суду.

Використання міжнародними організаціями таких ініціатив та програм, як сучасні технології (дрони та супутникове спостереження), забезпечує моніторинг переміщень військ та об'єктів інфраструктури на окупованих територіях; використання платформ штучного інтелекту дозволяє здійснити аналіз великих обсягів даних і прогнозування ризиків для місцевого населення в умовах військових конфліктів.

Звичайно, кожна держава і самостійно вживає усі вищеперелічені заходи для вирішення військових конфліктів на її території, однак фінансові та людські ресурси далеко не всіх держав можуть самостійно впоратися з такими викликами.

Міжнародні організації та об'єднання, об'єднуючи країни, які є їхніми членами, акумулюють у собі надзвичайно великий фінансовий, виробничий, науковий та іншого роду потенціал і в процесі своєї еволюції стали глобальним явищем, яке може суттєво впливати на світову політику та економіку.

Існування міжнародних організацій має велике значення для кожної держави окремо та усього світу загалом.

1. Nations Unies. URL : <https://www.un.org/>.
2. OSCE. URL : <https://www.osce.org/>.
3. ICRC. URL : <https://www.icrc.org/>.
4. Женевська конвенція про захист цивільного населення під час війни від 12 серпня 1949 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_154#Text.
5. Статут Організації Об'єднаних Націй. URL : https://unic.un.org/aroundworld/unics/common/documents/publications/uncharter/UN%20Charter_Ukrainian.pdf.
6. Козак Ю. Г. Міжнародні організації : навч. посібник / за ред. Ю. Г. Козака, В. В. Ковалевського. Київ : ЦУЛ, 2003.

УДК 341.945

DOI: 10.31733/15-03-2024/1/297-299

Тетяна ОБІХОД

доцент кафедри права
Київського університету
ринкових відносин,
кандидат фізико-математичних наук

МІЖНАРОДНЕ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ В ПЕРІОД ВІЙСЬКОВИХ ДІЙ

Адміністративне право України відіграє важливу роль у період військових дій, оскільки воно визначає порядок дій владних органів у таких умовах, забезпечує права і свободи громадян, а також встановлює відповідальність за порушення законодавства. У разі введення воєнного стану чи надзвичайного стану адміністративне право регулює повноваження органів державної влади, вживає невідкладних заходів для забезпечення безпеки та правопорядку, контролює діяльність органів управління, здійснює контроль за додержанням законності. Крім того, адміністративне право регулює питання

адміністративно-територіального устрою, організації державного управління, встановлює порядок надання адміністративних послуг, захищає права та інтереси громадян у воєнний час. Отже, адміністративне право важливе в період військових дій для забезпечення правопорядку, захисту прав та свобод громадян.

Адміністративне право України як будь-яка галузь права має свої джерела, до яких належить у тому числі міжнародне право. Міжнародне право, яке включає угоди, конвенції, договори та інші міжнародні документи, регулює не тільки відносини між державами та міжнародними організаціями, а і може бути використане як джерело права у випадках, коли воно містить норми, які встановлюють права та обов'язки держави щодо адміністративних процедур, правил діяльності державних органів, або у разі вирішення конкретних адміністративних питань, на які не вистачає вітчизняного законодавства. Особливо важливим є питання правозастосування в період військових операцій. Це може включати введення надзвичайних заходів безпеки, обмеження прав та свобод громадян, введення воєнного стану тощо. Законодавство в галузі правозастосування під час військових операцій може бути тимчасово змінене або доповнене для забезпечення ефективного ведення бойових дій та захисту національної безпеки. Учасники конфлікту, включаючи цивільне населення, повинні дотримуватися міжнародних гуманітарних законів та правил міжнародного гуманітарного права, які регулюють поведінку під час воєнних дій. Це стосується, зокрема, захисту цивільних осіб, гуманного поводження з військовополоненими, захисту нейтралітету гуманітарних об'єктів тощо. У період військових операцій важливо забезпечити доступ до правосуддя та можливість звертання до суду в разі порушення прав людини або міжнародного гуманітарного права. Правозастосування в період військових дій може бути складним через обмеження доступу до правоохоронних органів, судової системи та інших правозахисних організацій. Тому важливо забезпечити прозорість та відкритість у цій сфері, а також сприяти співпраці між різними сторонами конфлікту для забезпечення захисту прав людини.

Відповідно до Конституції України міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, становлять частину внутрішнього законодавства України і мають пряму дію. Тому вони є особливо важливими під час військових дій як складова комплексного правового підходу для врегулювання внутрішніх і зовнішніх питань щодо захисту прав та інтересів громадян, забезпечення правопорядку, врегулювання адміністративних відносин у надзвичайних умовах.

Під час проведення військових операцій застосовується низка міжнародних законів, серед яких можна виділити такі:

1. Женевські конвенції про захист військовополонених та цивільних осіб під час війни;
2. Додаткові протоколи до Женевських конвенцій, які регулюють питання захисту цивільних осіб під час війни, застосування сили та військових операцій;
3. Конвенція про заборону використання, виробництва, накопичення та поширення хімічної та біологічної зброї;
4. Конвенція про заборону використання певних видів зброї, таких як насичений газ, лазерні зброї тощо;
5. Резолюції Ради Безпеки ООН, які можуть містити вимоги щодо зупинення військових операцій, введення санкцій або інших дій.
6. Звичаєве міжнародне право, яке включає загальноприйняті принципи та практики військового конфлікту.

Серед провідних організацій щодо захисту прав людини необхідно відмитити ООН, вплив якої досліджувався як українськими науковцями (І. Грищенко [1], П. Недбайло [2], І. Ніколайко [3] та ін.), так і зарубіжними вченими: Дж. Крофордом, А. Мовчаном, Дж. Хамфрі [4] та ін.). Окрім міжнародно-правових актів, які вміщують правила діяльності, права та обов'язки відповідних суб'єктів, міжнародних органів зі спостереження, контролю за дотриманням основних прав людини, П. Рабінович розрізняє «всесвітні» засоби, які створені і використовуються всесвітнім співтовариством в особі Організації Об'єднаних Націй [5, с. 9]. Серед міжнародно-правових актів, які формулюють права людини, в свою чергу, можна виділити як загальні чи відносно загальні (Загальна декларація прав людини, Міжнародний пакт про громадянські і політичні права, Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права тощо), так і вузькоспеціалізовані, зокрема ті, що стосуються проблем апартеїду, геноциду, прав працівників тощо.

Україна, як і багато інших країн, стикається з низкою складних проблем щодо

правозастосування міжнародних законів під час конфлікту на Сході країни. Деякі з цих проблем включають:

1. Невиконання міжнародних зобов'язань: іноді Україна чи окремі її органи не виконують міжнародні зобов'язання або не реалізують міжнародні стандарти щодо прав людини чи військового конфлікту;

2. Відсутність звітності: існує проблема з відсутністю чіткої системи звітності за порушення міжнародного права під час війни, зокрема за випадки порушення прав людини або воєнних злочинів;

3. Недостатня свідомість та розуміння міжнародних законів: зокрема, у військовослужбовців, політиків та громадян в цілому може бути недостатня свідомість щодо змісту і важливості міжнародних законів у контексті військових конфліктів;

4. Відсутність механізмів впливу на дотримання міжнародних законів: іноді в Україні можуть бути відсутні дієві механізми для забезпечення дотримання міжнародних законів у військових конфліктах.

Для вирішення цих проблем важливо підтримувати незалежність судової системи, вдосконалювати правозахисні механізми, підвищувати освітній рівень населення щодо міжнародних законів та підтримувати співпрацю з міжнародними організаціями та партнерами.

На жаль, існують деякі недоліки у діяльності міжнародних організацій щодо захисту прав людини в Україні. Деякі з головних проблем включають:

1. Недостатність реагування. Іноді міжнародні організації можуть бути повільними у реагуванні на порушення прав людини в Україні. Звідси можуть виникати проблеми з недостатнім захистом прав громадян;

2. Політичні обмеження. У деяких ситуаціях політичні обставини можуть впливати на діяльність міжнародних організацій і гальмувати їх можливості ефективно діяти на захист прав людини в Україні;

3. Недостатність ресурсів. У деяких випадках міжнародні організації можуть мати обмежені ресурси для ефективного захисту прав людини в регіоні, що може призвести до недостатньої дії;

4. Фрагментованість зусиль. Іноді різні міжнародні організації можуть діяти не спрямовано або неефективно через відсутність координації та співпраці між ними.

Для подолання недоліків застосування міжнародного права важливо не тільки використання міжнародних директив, регламентів і Конвенцій, судової практики, а і щоб міжнародні організації в межах неупередженого і комплексного підходу спрямували свої зусилля на покращення координації, реагування та виділення необхідних ресурсів для ефективного захисту прав людини в Україні. При цьому необхідно підкреслити дипломатичність підходу ООН, Європейської комісії для врегулювання ситуації в Україні. Також важливо, щоб уряд України сприяв роботі цих організацій та дотримувався міжнародних стандартів прав людини.

1. Грищенко І. Забезпечити людині належні їй права і свободи (про роботу XVIII сесії Комісії ООН по правах людини). *Радянське право*. 1962. № 5. С. 114.

2. Недбайло П. XIV сесія Комісії Організації Об'єднаних Націй по правах людини. *Радянське право*. 1958. № 5. С. 139–141.

3. Ніколайко І. В. Права людини та система ООН (проблеми багатостороннього міжнародного співробітництва) / відп. ред. В. Н. Денисов. Київ : Наук, думка, 1991.

4. Humphrey J. P. Human Rights and The United Nations: a great adventure. Dobbs Ferry, New York : Transnational Publishers, Inc., 1984.

5. Рабінович П. М. Основи загальної теорії права та держави : посібник. Київ, 1994.